

บทวิจารณ์หนังสือ

จาก “แก้วจอมแก่น” ถึง “แก้วจอมชน” : วรรณกรรมที่อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ทวิศักดิ์ ปิ่นทอง¹

ความเป็นมาในการพระราชนิพนธ์

แก้วจอมแก่น กับ แก้วจอมชน เป็นพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยทรงใช้พระนามแฝงว่า “แวนแก้ว” ซึ่งทรงกล่าวถึงที่มาของพระนามนี้ว่า “ชื่อ ‘แวนแก้ว’ นี้ตั้งขึ้นเอง เพราะตอนเด็ก ๆ ชื่อลูกแก้ว ตัวเองอยากชื่อแก้ว ทำไมถึงเปลี่ยนไปไม่รู้เหมือนกัน แล้วก็ชอบเพลงน้อยใจยา นางเอกชื่อแวนแก้ว” (แวนแก้ว, 2540, หน้า 181)

แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยในการพระราชนิพนธ์วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2521 ขณะทรงเป็นนิสิตระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พอเห็นพระสหายชื่อ “สุมาลี” เขียนเรื่องสำหรับเด็กชื่อ ม้าเหมียว ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ใน สตรีสารภาคพิเศษ จึงทรงนึกสนุกอยากพระราชนิพนธ์หนังสือเด็กบ้าง โดยทรงเริ่มแปลเรื่อง *Rossignols En Cage* (ขบวนการนกกาเบิน) ซึ่งพระองค์ทรงชื่นชอบวรรณกรรมฝรั่งเศสเรื่องนี้ ตั้งแต่เมื่อครั้งยังทรงเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทรงส่งต้นฉบับแปล *Rossignols En Cage* ให้พระสหายสนิทอ่าน พระสหายเห็นว่าทรงใช้สำนวนที่สละสลวยเข้าใจง่าย จึงคิดจะส่งต้นฉบับให้คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง บรรณาธิการ สตรีสารพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ใน สตรีสารภาคพิเศษ พระสหายยังไม่ทันได้ส่งต้นฉบับ

¹รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และนายกสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ก็ได้ทรงเขียนจดหมาย (ขณะประทับอยู่ที่
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) มาว่า “ตอนนี้กำลัง
เขียนเรื่องเอาโครงเรื่องเมื่อตอนเด็ก ๆ เทียวทะเล
แล้วสนุกอย่างไร คงจะเขียนเสร็จในเร็ว ๆ นี้”
(แว่นแก้ว, 2540, หน้า 179)

เมื่อพระราชนิพนธ์เรื่องที่ทรงแต่งใหม่จบ
ได้ทรงส่งเรื่องที่ทรงแต่งจบมาให้พระสหาย
คนเดิม พร้อมทรงมีพระราชหัตถเลขาสั้น ๆ ว่า
“พอคุยไปแล้ว ถึงได้แต่งเรื่องนี้จบ เป็นเรื่องที่
เล่นกับเพื่อน ๆ เมื่อตอนเล็ก ๆ (นึกกับหน้อย
เป็นเด็กผู้ชาย) ถ้าใช้ได้ เราจะเขียนเรื่อง
ทำนองนี้อีก ถ้าใช้ไม่ได้ จะต้องแก้ไขช่วยด้วย
เราจะกลับกรุงเทพเร็ว ๆ นี้” (แว่นแก้ว, 2540,
หน้า 180) ซึ่งเรื่องที่ทรงแต่งเสร็จคือ ล่องกัง
ซึ่งเป็นเรื่องแรกที่ได้รับการตีพิมพ์

ต่อมาพระสหายได้นำผลงานทั้งหมด
มาให้สตรีสารภาคพิเศษพิจารณาและได้ผ่าน
การพิจารณาให้ตีพิมพ์ได้ โดยสตรีสารภาค
พิเศษได้ตีพิมพ์เรื่องที่ทรงเขียนนั้นก่อนเรื่องที่
ทรงแปล ซึ่งคุณนิลวรรณ ปิ่นทองได้กล่าวถึง
การตีพิมพ์พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ ว่า

“การพิจารณานำลงมิใช่เพราะ
เป็นท่านหรือท่านเขียน แต่เพราะเรื่อง

ของท่านซึ่งแน่ใจเหลือเกินว่าเข้าถึง
เด็ก วิธีการเขียนของท่านก็แน่ใจว่า
เด็กจะต้องชอบ แล้วเด็กก็ชอบจริง ๆ
ผู้ใหญ่ยังชอบเพราะอ่านง่าย มีลักษณะ
เป็นสากลหน่อย ๆ ท่านเข้าใจจิตใจใน
ความใฝ่ฝันอย่างเด็ก ๆ ไม่ใช่เฉพาะ
แก้วที่ชนอย่างนี้ เด็กอื่นก็ชนอย่างนี้
ท่านเล่าประสบการณ์ในโรงเรียน
อะไรต่ออะไร ซึ่งเด็กทุกคนย่อมดู
ตัวเองให้คล้าย ๆ กันได้ สามารถพิสูจน์
ตัวเองกับเรื่องที่ท่านเขียนได้ นี่คือ
“เข้าถึง” ภาษาที่เป็นตัวอย่างการใช้
ภาษาที่ดีทีเดียว นับเป็นโชคของเด็ก
.....” (แว่นแก้ว, 2540, หน้า 182)

จากแก้วจอมแก่นมาสู่แก้วจอมชน

หลังจากแก้วจอมแก่นได้รับการตีพิมพ์
เป็นตอน ๆ ในสตรีสารภาคพิเศษในปี พ.ศ.
2521 ได้มีผู้อ่านให้ความสนใจมากพอสมควร
ทั้งยังมีผู้เขียนจดหมายมาติชมด้วย โดยที่ยัง
ไม่รู้ว่า “แว่นแก้ว” นี่คือนามแฝงของใคร
ต่อมาได้นำมาพิมพ์รวมเล่มจำหน่าย และทาง
บริษัทก้นดนาวิดีโอได้นำไปทำบทละคร
โทรทัศน์ แต่เนื่องจากเนื้อหาของแก้วจอมแก่น

มีอยู่ไม่กี่ตอน ไม่พอต่อการทำบทละคร
โทรทัศน์ พระองค์จึงพระราชนิพนธ์เพิ่มเติม
และได้พิมพ์รวมเล่มหนังสือเล่มใหม่ชื่อว่า
แก้วจอมชน ดังรายละเอียดที่พระองค์ทรง
กล่าวถึงในคำนำ “**แก้วจอมชน**” ว่า

คำนำ

ข้าพเจ้าเขียนเรื่อง **แก้วจอมแก่น**
เมื่อหลายปีมาแล้ว เพราะเห็นสุมาลีเพื่อน
ของข้าพเจ้าเขียนเรื่องของม้าเหิมยวลงใน
หนังสือ สตรีสาร สุมาลีให้กำลังใจว่า
ข้าพเจ้าก็น่าจะเขียนได้ ข้าพเจ้าจึงลอง
เขียนเรื่องของเด็ก ๆ โดยเอาเนื้อหามา
จากประสบการณ์ของตัวเองตอนเด็ก ๆ บ้าง
ที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ปนกับ
เรื่องของเด็ก ๆ ยุคปัจจุบัน เมื่อเขียน
เสร็จแต่ละเรื่อง ก็ฝากให้คุณแม่ของ
สุมาลีไปส่งที่โรงพิมพ์สตรีสาร เมื่อ
เขียนเรื่องแรกคือ เรื่องล่อกังเสร็จ ให้
เพื่อนชื่อเหิมยวอ่านดู เขาชอบใจจึงรับ
อาสาเขียนภาพประกอบให้ คุณนิลวรรณ
ปิ่นทอง หรือที่เราเรียกกันว่า คุณย่า บ.ก.
รับเรื่องลงพิมพ์ให้ทุกเรื่องให้คำเรื่อง
ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจมาก คุณย่า

ช่วยแนะนำเรื่องการเขียนหนังสือให้
หลายอย่าง สิ่งใดที่เขียนคลาดเคลื่อน
ไปจากความเป็นจริงก็ท้วงติง เมื่อ
ข้าพเจ้าแปลหนังสือเด็กฝรั่งเศสเรื่อง
ขบวนการนกนางเขน จะลงตีพิมพ์ คุณย่า
ก็จัดการขอลิขสิทธิ์จากผู้เขียน และเสีย
ค่าลิขสิทธิ์เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย
และจรรยาบรรณ

เรื่อง**แก้วจอมแก่น**นี้ มีเด็กและ
ผู้ใหญ่อ่านกันมากพอสมควร มีผู้เขียน
จดหมายมาติชมด้วย เมื่อเขียนเรื่องไป
ได้จำนวนหนึ่ง ก็นำมารวมเล่มจำหน่าย
บริษัทกันตนาวิดีโอนำไปทำเป็น
ละครโทรทัศน์ แต่เนื่องจากเรื่องของ
แก้วจอมแก่นตอนนั้นมิได้อยู่ไม่กี่ตอน
ไม่พอกับการทำบทโทรทัศน์ ข้าพเจ้า
จึงแต่งเพิ่มเติมอีก และได้รวมเล่มเป็น
หนังสือให้ชื่อว่า **แก้วจอมชน**

การทำบทละครโทรทัศน์จำเป็นต้อง
มีการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะกับการ
แสดง ทางกันตนาได้ส่งบทโทรทัศน์
มาให้ข้าพเจ้าดูก่อนเสมอ เพื่อไม่ให้
บทโทรทัศน์แตกต่างจากความคิดหลัก
ของเรื่อง

ที่ปรึกษาฝ่ายวัฒนธรรมของ
สถานทูตจีนในไทยแปลเรื่อง **แก้วจอม
แก่น** และ**แก้วจอมชน**เป็นภาษาจีนและ
พิมพ์เผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน
ขณะที่แปลมีรายละเอียดหลายตอนที่
ผู้แปลยังเข้าใจไม่กระจ่าง ข้าพเจ้าก็ช่วย
อธิบายให้ เช่น มะม่วงชนิดต่าง ๆ ข้าพเจ้า
ก็หาให้เขาดู ทำอาหารไทยที่มีกล่าว
ในเรื่องให้เขาชิม ส่งภาพยนตร์เรื่อง
แม่นาคพระโขนงไปฉายที่สถานทูต
สอนเกมสัต่าง ๆ เช่น ดั่งเต หมาเก็บ
ข้าพเจ้าสอนให้เขาเล่น ท่านที่ปรึกษาฯ ได้
นำไปทดลองเล่นกับเจ้าหน้าที่สถานทูต
อื่นๆ ทำให้ท่านทูตงมมากแต่ก็ไม่ว่าอะไร
เพราะถือว่าเป็นการศึกษาวัฒนธรรมไทย

หลายปีผ่านมา ได้พิมพ์เรื่อง
แก้วจอมแก่น **แก้วจอมชน** อีกหลายครั้ง
ขณะนี้กันคนาวีดีโอขอทำบทโทรทัศน์
เรื่อง **แก้วจอมแก่น** **แก้วจอมชน**
อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากหนังสือได้ขาด
ตลาดไปนานแล้ว บริษัทนานมีบุ๊คส์จึง
ขอจัดพิมพ์เพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจได้
อ่านกันอีกครั้งหนึ่ง

แวนแก้ว

เนื้อเรื่องของ “**แก้วจอมแก่น**” และ “**แก้วจอมชน**”

เนื้อเรื่องของ **แก้วจอมแก่น** และ
แก้วจอมชน ที่ผู้เขียนนำมาศึกษานี้ มาจาก
ฉบับพิมพ์รวมเล่มโดย **แก้วจอมแก่น**
มาจากฉบับพิมพ์รวมเล่มของสำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2526
เป็นหนังสือขนาด 16 หน้ายกพิเศษ ($4\frac{3}{4}$ นิ้ว
 $\times$ $6\frac{3}{4}$ นิ้ว) จำนวน 128 หน้า วาดภาพประกอบ
โดยเหมียว

ส่วน **แก้วจอมชน** มาจากฉบับพิมพ์
รวมเล่มของสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ ฉบับพิมพ์
ครั้งที่ 4 เมษายน 2540 เป็นหนังสือขนาด
A5 ($5\frac{3}{4}$ นิ้ว $\times$ $8\frac{1}{2}$ นิ้ว) จำนวน 192 หน้า
ออกแบบปกและวาดภาพประกอบโดยวิโรจน์
สายดนตรีและสิทธิพร พวงสุข

เนื้อหาของวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องนี้
เป็นเรื่องเล่าขนาดสั้น กล่าวถึงเรื่องราวชีวิต
การผจญภัยของแก้วและเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นเด็ก ๆ
ที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง แต่ละเรื่องมี
ความยาวประมาณ 3-4 หน้า โดย **แก้วจอมแก่น**
ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวจำนวน 23 เรื่อง
แก้วจอมชน มีจำนวน 19 เรื่อง รวมทั้งหมด
42 เรื่อง มีชื่อเรื่องและสาระสำคัญของแต่ละ
เรื่องดังนี้

แก้วจอมแก่น ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ 23 เรื่อง คือ

1. **ล่อกิ่ง** เป็นเรื่องราวของแก้วและเพื่อน ๆ รวม 5 คน เป็นเด็กผู้หญิง 3 คน ได้แก่ พี่น้องครอบครัวเดียวกับแก้ว คือ แก้ว พี่ไก่ พี่สาวคนโต และน้องเล็กน้องคนสุดท้อง กับเด็กผู้ชายอีก 2 คนคือ นิดและน้องหน้อย ลูกชายคุณป้าจ้อยได้ตามคุณพ่อคุณแม่ไปพักผ่อนตากอากาศชายทะเล ทั้ง 5 คน เล่นสนุกชายหาดด้วยการหาเศษเนื้อสัตว์มาล่อกิ่งที่อยู่ในรูเอามาใส่กระป๋อง จนได้กิ่งเต็มกระป๋อง สุดท้ายก็ปล่อยกิ่งทั้งหมดกลับสู่ทะเล แต่ด้วยการถูกจับขังเป็นเวลานาน กิ่งทั้งหมดจึงเสียชีวิต ทำให้แก้วรู้สึกไม่สบายใจ จนนอนไม่ค่อยหลับ

2. **ต้นไม้มหัศจรรย์** ยังเป็นประสบการณ์ชีวิตของแก้วในการไปเที่ยวทะเลครั้งนั้น นิดและแก้วปีนต้นไม้เพื่อเก็บลูกมากินแต่แก้วตกลงมาขาหัก พร้อมทั้งได้รู้ความจริงว่าลูกพลับป้าเป็นผลไม้ที่รับประทานไม่ได้ มีประโยชน์เฉพาะนำไปย้อมแหวนเพราะทำให้เชือกอวนรัดตัวไม่เปื่อยเร็ว แก้วจึงเรียกต้นไม้ต้นนี้ว่า “ต้นไม้มหัศจรรย์”

3. **ความรับผิดชอบ** จากการที่แก้วขาหักเลยทำให้ไม่ได้ไปเล่นน้ำทะเลกับเพื่อน ๆ แก้วเลยชวนท้ายจักรยานน้ำไปเที่ยวที่สถานีกาชาด ทำให้ได้เห็นการทำงานของเจ้าหน้าที่กาชาด และเห็นอาการของคนไข้ที่มารับการรักษา แก้วประทับใจกับการได้เห็นเด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่ง อุ้มน้องชายในวัยไล่เลี่ยกันมาทำแผลจากการถูกน้ำร้อนลวก เด็กผู้หญิงคนนี้ไม่มีโอกาสได้เล่นสนุกสนานเหมือนเด็กคนอื่น ๆ เพราะต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัวขณะพ่อแม่ออกไปทำไร่ ทำให้แก้วจดจำเป็นแบบอย่างที่ดีในการรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

4. **ล่ามหาสมบัติ** 3 คนพี่น้อง แก้ว พี่ไก่ และน้องเล็ก ช่วยกันขุดดินในสวนหลังบ้านเพื่อหวังจะหาสมบัติเก่าตามที่ได้ยินมาว่าคนสมัยก่อนฝังสมบัติไว้ใต้ดิน แต่ขุดเท่าไรก็ไม่พบ จึงเปลี่ยนหลุมที่ขุดนั้นเป็นบ่อน้ำแช่ตัวเล่น

5. **คืนฝนตก** หลังทำการบ้านเสร็จ ประกอบกับคืนนั้นฝนตกพริ้ว ๆ 3 คนพี่น้องทดลองเล่นต่อตัวเป็นเปรต โดยแก้วเป็นฐานต่อตัวให้พี่ไก่ขี่หลัง น้องเล็กขี่หลังพี่ไก่อีกต่อหนึ่ง แล้วเอาผ้าปูที่นอนคลุมเพื่อหวังไป

หลอกคนข้างบ้าน ขณะต่อตัวอยู่นั่นน้องเล็กเสียหลักตกลงบนที่นอน พี่ไก่เซไปชนตู้เสื้อผ้าเสียงดังโครม ทำให้คุณแม่วิ่งมาดูคาดโทษและสั่งให้ทุกคนเข้านอนไม่ให้เล่นเช่นนี้อีก เพราะเล่นแล้วก็กลัวกันเอง แต่คุณแม่ก็อดนำเรื่องนี้ไปเล่าให้คุณพ่อฟังด้วยความขบขันไม่ได้

6. จันทรังคาร เกิดจันทรังคารขึ้นทำให้แก้วได้รับความรู้จากผู้ใหญ่โดยคุณพ่อบอกว่าจันทรังคารหรือจันทรคราสนี้คนโบราณเชื่อว่าจะเกิดจากการที่ยักษ์ชื่อราหูอมพระจันทร์ไว้ ต้องตีเกราะเคาะไม้เพื่อให้ราหูตกใจจะได้ปล่อยพระจันทร์ ส่วนคุณย่าเชื่อว่าต้องกินยาจะได้มีร่างกายแข็งแรง คุณแม่บอกว่าชาวบ้านแถวบ้านแม่เชื่อว่าเมื่อเกิดจันทรังคารให้เอาเม็ดเจาะโคนต้นไม้จะทำให้ต้นไม้ออกลูกดก

นอกจากนั้นคุณพ่อและคุณแม่ยังให้ความรู้ในทางวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมแก่ลูก ๆ ทั้ง 3 คนว่าจันทรังคารเกิดจากการที่ดวงจันทร์โลก และดวงอาทิตย์เรียงกันอยู่ในแนวที่เงาของโลกทอดไปยังแสงอาทิตย์ที่จะสะท้อนไปดวงจันทร์ทำให้เกิดจันทรคราสหรือจันทรุปราคา ส่วนการสับต้นไม้ นั้น เพราะต้นไม้มีสัญญาณ

กลัวภัยเมื่อถูกสับ มันนึกว่ามันจะตายจึงต้องออกลูกดก หรืออีกประการหนึ่งต้นไม้ได้รับไนโตรเจนจากดินทำให้ใบดก รับคาร์บอนไดออกไซด์จากอากาศทำให้ออกดอกออกผล การเจาะลำต้นเป็นการลดไนโตรเจนที่จะทำให้ต้นไม้งอกงามแต่ใบ

7. โอ้ย! ปวดท้องจริง แก้วรู้สึกปวดท้องเพราะชอบกินลูกอมอมยิ้ม พ่อกับแม่จึงบอกให้รู้จักระวังในการเลือกรับประทานอาหาร เพราะสีที่ใส่ขนมเป็นสีย้อมฟ้าไม่ใช่สีทำอาหาร นอกจากนั้นน้ำส้มที่ใส่ถ้วยเดี๋ยวก่อนก็อันตราย เพราะคนขายมักง่าย มักใส่กรดกำมะถันแทนน้ำส้มสายชู วิธีสังเกตให้ดูพริกน้ำส้ม ถ้าสีซีด ๆ ให้ตั้งข้อสงสัยไว้ก่อน หรือวิธีทดลองง่าย ๆ ให้เอายาทาแก้ปากเปื่อย ซึ่งปรกติยานี้จะมีสีม่วง ถ้าหยดลงไปแล้วยาเปลี่ยนสีเป็นสีเขียว แสดงว่าน้ำส้มนั้นใส่กรดกำมะถัน

8. ฝึกอาชีพ เด็ก ๆ มักมีความใฝ่ฝันถึงอาชีพของตนในอนาคต ความใฝ่ฝันของแก้วคือ อยากเป็นพยาบาล แก้วจึงชวนเพื่อน ๆ จักรจักรยาน แต่การขี่จักรยานของแก้วค่อนข้างพิสดาร ทำให้รลเสียหลักชนต้นไม้ ชิ้นส่วนของจักรยานขาดขาของแก้วเป็นทางยาวค่อนข้างลึก แก้วคิดจะทำแผลด้วย

ตนเองเพื่อฝึกการเป็นพยาบาล แต่ป้าจ้อย
แม่ของนิคเห็นว่าบาดแผลลึกมาก จึงทำแผล
ให้แก้วและให้ลุงใหญ่พ่อของนิคที่เป็นหมอ
ฉีดยากันบาดทะยักให้อีก พร้อมทั้งบอกแก้วว่า
ถ้าอยากเป็นพยาบาลต้องเรียนหนังสือเก่ง ๆ
ไม่ใช่หาทางให้ตนเองมีบาดแผลและคิดจะทำ
แผลด้วยตนเองตามความคิดของแก้ว

9. แม่ครัวหัวป่าก์ พี่ไก่ แก้ว และ
น้องเล็กได้ไปฝึกทำขนมแป้งลิบที่บ้านป้าจ้อย
ป้าจ้อยยินดีฝึกให้พร้อมทั้งให้ลูกชายทั้งสอง
ของป้าคือ นิคกับหน้อยฝึกทำด้วย แต่พอ
ป้าจ้อยแผล แก้วกับนิคได้เอาแป้งขนม
ป้าใส่กันจนครัวป้าจ้อยเลอะเทอะ เด็ก ๆ
จึงถูกป้าจ้อยดุ และถูกลงโทษด้วยการให้
ทุกคนช่วยกันถูพื้นทำความสะอาด

10. แก้วกับแก่น แก้วได้กระรอกตัวหนึ่ง
มาเลี้ยงไว้ในบ้าน ตั้งชื่อกระรอกน้อยตัวนี้ว่า
“แก่น” แก้วและทุกคนในบ้านรักกระรอก
น้อยตัวนี้มาก แก่นค่อนข้างจะแสนรู้ คลอเคลีย
อยู่ข้าง ๆ แก้วตลอด วันหนึ่งแก่นไปเลีย
ขาม้าแมลง คุณพ่อใช้หลอดกาแฟดูดไขดิบ
พ่นใส่ปากแก่นเพื่อให้แก่นอาเจียนออกมา แต่
ไม่สามารถช่วยชีวิตแก่นได้ แก่นตายอย่าง
ทรมานทรมาย แก้วและพี่น้องเสียใจต่อการจากไป

ของแก่นมาก

11. นักดนตรีเอก ลุงผ่องคนรับจ้าง
ทำสวนใกล้บ้านแก้วให้ชื่อที่ทำเองด้วย
กระป๋องน้ำมันมา 1 คัน แก้วหัดสีซอโดย
เริ่มต้นจาก “เพลงต้นเพลงจิ้ง” การสีซอของ
แก้วก่อให้เกิดความโกลาหลขึ้นที่บ้าน เพราะอู
สุนัขตัวผู้ของแก้วกลัวจนตัวสั่นเทา น้องเล็ก
ต้องคอยปลอบประโลม ส่วนไอ้ไอสุนัขอีกตัว
หนึ่งกลับหอนด้วยเสียงโหยหวน จนนานวันเข้า
ทุกคนในบ้านรวมทั้งสุนัขก็เริ่มเคยชินกับ
เสียงสีซอของแก้ว

12. ถามผี แก้วและเพื่อน ๆ ในห้อง
ป. 4 ข. นิยมเล่นผีตะเกียบกับผีด้วยแก้วโดย
เริ่มจากผีตะเกียบก่อน ต่อมาก็เล่นผีด้วยแก้ว
ต่อมาวันหนึ่งซึ่งตรงกับวันหยุดและเป็น
วันเกิดของเพื่อนชื่อเอื้อง แก้วและเพื่อน ๆ
ชวนกันเล่นผีด้วยแก้ว มีคำถามว่า “ใครเป็น
คนใจดีที่สุดในโรงเรียน” ผีด้วยแก้วตอบว่า
“แก้ว” พี่ไก่และเพื่อน ๆ ไม่เชื่อคิดว่าแก้วเป็น
คนดันด้วยให้ตอบชื่อตนเอง จนในที่สุดแก้ว
ก็ยอมรับว่าเป็นคนดันด้วยจริง ด้วยไม่ได้เดิน
ไปเอง

13. เลี้ยงปลา พี่สุทธิเป็นพนักงาน
ชลประทานซึ่งอยู่ข้างบ้านแก้วได้แนะนำให้

แก้วได้รู้จักการเลี้ยงปลากัดใส่ขวด แต่บ้านแก้วไม่มีที่เลี้ยงปลา จึงเอาไปให้น้องน้อย ลูกป้าจ้อยช่วยเลี้ยงให้ น้องเอากระดาดคันขวดออกทำให้ปลา 2 ตัว กัดกันจนปากเียน

14. เก็บดอกบัว อ้อยเป็นนักเรียนใหม่ของห้อง ป.4 ข. อ้อยเป็นเด็กขี้อาย ไม่ช่างพูดช่างเล่น จึงมีเพื่อนน้อย แต่อ้อยสนิทกับแก้ว จึงชวนแก้วไปเที่ยวบ้านของอ้อยซึ่งอยู่กับลุงและป้า เพราะพ่อแม่ของอ้อยทำงานอยู่ต่างประเทศ อ้อยชวนแก้วพายเรือแคนูรอบ ๆ บ่อน้ำใหญ่ในสวนหลังบ้าน แก้วสนใจบัววิกตอเรียมาก เพราะใบใหญ่ราวกับกระดิ่ง แล้วยังมีดอกด้วย จึงคิดจะเด็ดดอกบัวไปฝากลุงกับป้าของอ้อยใส่แจกัน แต่ทั้ง 2 คนไม่มีมีด จึงคิดวิธีเด็ดดอกบัวด้วยการใช้เชือกผูกกับกอบัวแล้วช่วยกันออกแรงพาย แต่ออกแรงพายเท่าไรบัวก็ไม่หักตามมา จะแก้เชือกออกก็แก้ไม่ได้เพราะกอบัวมีหนามคม ในที่สุดต้องตะโกนเรียกลุงมูลคนสวนและคนขับรถของบ้านอ้อยให้ช่วยนำเอามีดมาตัดดอกบัวให้ทั้งสองจึงพายเรือเข้าฝั่งได้ ลุงมูลมีท่าทางไม่พอใจแก้วที่ชวนหลานของนายมาเล่นชุกชนเช่นนี้

15. ไทยรบพม่า แก้วอยากเรียนกระบี่กระบองเหมือนพี่ ๆ มศ. 4 จึงไปติดต่อครูจินตนา ครูสอนพลละจนครูใจอ่อนสอนแก้วและเพื่อน ๆ ในห้องเป็นบางท่า ทั้งท่าร้ายราและท่าต่อสู้ แก้วและเพื่อน ๆ นิทสนุ่อยากประลองกำลังกัน จึงแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายไทยและฝ่ายพม่า ทั้ง 2 ฝ่ายสู้รบกันจนถึง 2 คู่สุดท้าย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ คู่ของแก้วกับหมูหวาน แก้วสู้กับหมูหวานอย่างสนุก สุดท้ายดาบของแก้วพลาดไปถูกนิ้วของหมูหวานจนเป็นแผลเลือดออก การต่อสู้ต้องยุติโดยไม่รู้ว่ายฝ่ายไทยหรือฝ่ายพม่าชนะ

16. นักวิทยาศาสตร์เอก แก้วชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพราะเห็นว่าเป็นวิชาที่มีเหตุผลสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ บางทีก็มีเรื่องให้น่าคิดน่าค้นคว้า เช่น การทดลองทำเรื่อง “การตกผลึก” โดยแก้วคิดจะทำผลึกน้ำตาลกรวด แก้วขอน้ำตาลกรวดจากคุณแม่มาทำผลึก แก้วทดลองตามกรรมวิธีที่ครูอธิบาย แต่สารละลายที่แก้วทำค่อนข้างใส เพราะแก้วชิมบ่อยเกินไป จน 2 สัปดาห์ผ่านไป การทดลองของแก้วไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะแก้วชอบกินของหวาน ๆ เลยเอาน้ำจิ้มจุ่มทุกวัน คุณแม่เลยเทผลึกทิ้งเพื่อเอาขวดไปขาย

17. เรื่องของเห็ด แก้วเรียนรู้เรื่องเห็ดจากลุงฟ่อง จนรู้ว่าเห็ดชนิดไหนกินได้ เห็ดชนิดไหนกินไม่ได้ โดยเฉพาะเห็ดเมาที่มีลักษณะพอม ๆ สูง ๆ หากรับประทานเข้าไปจะมีอันตรายถึงชีวิต ซึ่งคุณพ่อของแก้วได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเห็ดที่ขึ้นบนจิมมัมมักเป็นเห็ดเมา คุณพ่อเห็นว่าแก้วอยากปลูกเห็ดจริงๆ เลยไปหาฟางและซื้อเชื้อเห็ดฟางมาเพาะที่แปลงปลูก ตามกรรมวิธีการปลูกและการดูแลรักษาของกรมส่งเสริมการเกษตร

18. แต่งกลอน ครูสุมน ครูสอนภาษาไทยสอนให้แก้วและเพื่อนในชั้นเรียนแต่งกาพย์และกลอน โดยเฉพาะกาพย์ยานีและกลอนแปด ซึ่งนักเรียนเกือบทั้งชั้นแต่งได้ วันหนึ่งครูให้นักเรียนในชั้นแต่งกลอนคนละวรรคโดยตั้งหัวข้อว่า เสียตาย โดยนักเรียน 4 คนช่วยกันคิดคนละวรรค เริ่มต้นจากตุ้ย ปุย อ้อย และแก้วตามลำดับ ซึ่งกลอนที่แต่งคือ

“แสนเสียตายดอกไม้ซึ่งงามล้ำ
เคยรคน้ำมันทุกวันเสียตายเหลือ
จนมันตายแห้งเหี่ยวกันเป็นเบือ
ไม่จุนเจือน้ำศีธรรมคา”

ครูได้ถามความเข้าใจของกลอนที่แต่งบทนี้ แก้วและนิคเข้าใจว่า วรรคที่ 2 ที่ปุย

แต่งว่า เอน้ำมันไปรดต้นไม้จึงตาย จนปุยต้องอธิบายว่า น้ำมันที่นี้หมายถึงน้ำปรกติทั่วไป แต่คำว่า มัน หมายถึงต้นไม้ ดังนั้นกลอนบทนี้จึงเกิดความเข้าใจผิดจากการอ่านวันวรรคตอนไม่ถูกต้อง

19. เพื่อนรัก ครูสุมนให้นักเรียนในห้องแต่ละคนเขียนเรื่องเพื่อนรักที่สุดของข้าพเจ้า โดยจะเป็นเพื่อนในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือพี่น้องก็ได้ แต่ละคนต่างเขียนถึงเพื่อนแต่ละคน หลายคนเขียนถึงแก้วว่าเป็นเพื่อนรัก เช่น นิค อ้อย และต้อม เพื่อน ๆ จึงอยากรู้ว่าแก้วมีใครเป็นเพื่อนรัก ซึ่งเพื่อนรักของแก้วคือ ไอ้โอสุนัขที่บ้าน เพราะไอ้โอยจะคอยอยู่เป็นเพื่อนแก้วช่วยร้องเพลงเวลาแก้วสับสน ไหว้ได้ เก็บของได้ คอยเตือนแก้วเวลาไปโรงเรียนสาย แม้ว่าไอ้โอยจะมีข้อเสียตรงที่ชอบหาอะไรเฝ้า ๆ มากินและทำให้บ้านเลอะเทอะก็ตาม

20. แมว ที่โรงเรียนมีแมวอยู่หลายตัว แต่มีแมวตัวหนึ่งที่แก้วรักเป็นพิเศษชื่อ “เจ้าเผือก” เพราะชอบกินเผือกทอด วันหนึ่งแก้วนำเจ้าเผือกเข้าไปในห้องเรียน วันนั้นเจ้าเผือกไม่กินเผือก เพื่อน ๆ ในห้องส่งเจ้าเผือกและเผือกทอดเพื่อป้อนเจ้าเผือกกันเป็นทอด ๆ

จนเกิดเรื่องเมื่อเพื่อนคนหนึ่งซึ่งไม่ชอบแมว โยนเจ้าเผือกลงไปกองกับเพื่อน ครูจึงดีนักเรียนทุกคนที่เล่นแมว ต่อมาเจ้าเผือกตาย เพราะเป็นแมวบ้า แก้วและเพื่อนต้องฉีดยากันโรคกลัวน้ำทุก ๆ วัน โดยคู่ย์เพื่อนร่วมห้องได้เขียนกลอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ใช่แต่หมาที่บ้าได้ แมวนั้นไซ้รักก็บ้าเป็น”

21. ลมว่าครวพัดมา ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ซึ่งเริ่มเข้าหน้าร้อนและเป็นช่วงสอบเสร็จของนักเรียน แก้วและเพื่อน ๆ ชวนกันไปเล่นว่าวที่บ้านของนิค ในขณะที่แก้วและเพื่อน ๆ กำลังเล่นว่าวในกลุ่มตัวเองเพลิน ๆ นั้น ได้มีว่าวของคนอื่นที่ไม่รู้จักเข้ามาพัวพันกับว่าวกลุ่มของแก้ว ด้วยสายป่านที่คมกว่า ว่าวลูกกลับตัวนั้นได้ทำให้ว่าวของเพื่อนแก้วตก แก้วจึงชักว่าวสู้กับว่าวลูกกลับนั้น เพราะว่าว่าวของแก้วมีด้ายเส้นโตกว่าของคนอื่น แก้วสามารถทำให้ว่าวลูกกลับนั้นตกและได้มาเป็นกรรมสิทธิ์ แก้วคิดจะเอาว่าวลูกกลับนั้นชักขึ้นเล่นในวันรุ่งขึ้น แต่ลุงผ่องห้ามไว้ เพราะถือเป็นมารยาทที่ไม่ควรเยาะเย้ยผู้แพ้

22. สัตว์ประหลาด นิมตัวหนึ่งหลุดจากเขาดิน (สวนสัตว์ดุสิต) เข้าไปในบ้านหมูหวานซึ่งอยู่ใกล้ ๆ หมูหวานนำตัวนิมไป

เล่นที่บ้านของแก้ว ทำให้แก้วและพี่น้องได้ดูแลตัวนิมอย่างใกล้ชิด แก้วมองดูรูปร่างและหน้าตาของตัวนิมเห็นว่ามีความคล้ายสัตว์โลกล้านปี เพราะตัวนิมมีเกล็ดเรียงซ้อนกันคล้ายกระเบื้องมุงหลังคาและชอบกินมด

23. ผิดาแป๊ะแก่ ในวันหยุดสัปดาห์วันหนึ่งแก้วกับน้องเล็กได้มีโอกาสไปค้างบ้านคุณลุงและคุณป้าซึ่งเป็นเรือนไทยแบบโบราณ คุณลุงเป็นคนชอบสะสมของเก่า โดยเฉพาะศิลปวัตถุ เช่น เครื่องลายคราม และชามสังคโลก รวมทั้งตุ๊กตาหินในสวน แก้วกับน้องเล็กได้มีโอกาสพูดคุยและเล่นกับลูกคุณลุงและคุณป้าคือ อึ่งกับแอ๊ดซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน ตอนกลางคืนแก้วมองเห็นตุ๊กตาในสวนยักคิ้วได้ เด็ก ๆ จึงคิดว่าตุ๊กตานี้เป็นตุ๊กตาผี ตอนเช้าคุณลุงต้องอธิบายว่าตุ๊กตานี้เป็นอับเฉาเรือที่มาจากเมืองจีน อับเฉานี้มีประโยชน์เอาไว้ถ่วงเรือไม่ให้เรือโคลง โดยติดมากับเรือสินค้าจากเมืองจีน และมีอยู่หลายตัวที่วัดราชโอรส

แก้วจอมชน ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ 19 เรื่อง คือ

1. ละครนอกบท แก้วได้รับคัดเลือกให้เป็นนางเอกละครพูดคำกลอนเนื่องในโอกาส

ปิดภาคเรียน ในระหว่างซ่อมแก้วซึ่งเป็นนางเอก ได้แสดงศรีไปถูกขาอืดที่เล่นเป็นโจรป่า เข้าเต็มแรง อืดคิดว่าแก้วแกล้งจึงเกิดการรบนอกบทอย่างดุเดือด แก้วโกรธอืดคิดจะไม่เล่นละคร แต่ก่อนถึงวันแสดงจริง แก้วเปลี่ยนใจกลับมาเล่นละครเพราะเห็นว่าในวันที่ทะเลาะกับอืดระหว่างซ่อมละครนั้น ตนได้เอาคันธนูตีอืดจนบาดเจ็บฟกช้ำ

2. เจ้าดำ เจ้าดำเป็นสุนัขกำพร้าซึ่งลุงพริ้งภำรของโรงเรียนเลี้ยงไว้ แก้วและเพื่อน ๆ รักเจ้าดำมาก เจ้าดำก็รักเด็ก ๆ แต่เจ้าดำไม่ชอบครู มักไล่กัดบรรดาครูทั้งหลาย ครูใหญ่จึงกำชับให้ลุงพริ้งดูแลเจ้าดำให้ดี วันหนึ่งเจ้าดำสู้กับสุนัขบ้าและกัดสุนัขบ้าตาย แต่ตัวเจ้าดำก็ถูกกัดเช่นกัน พอเปิดเทอมใหม่แก้วไปหาลุงพริ้งถามหาเจ้าดำปรากฏว่าเจ้าดำซึ่งหายตัวไปก่อนหน้านี้ได้กลายเป็นสุนัขบ้าและวิ่งตรงมาหาแก้ว ลุงพริ้งจึงใช้จอบตีเจ้าดำตายต่อหน้าแก้ว แก้วเสียใจมากที่ลุงพริ้งฆ่าเจ้าดำ แต่ครูใหญ่ปลอบให้แก้วสบายใจว่าลุงพริ้งฆ่าเจ้าดำเพื่อป้องกันภัยให้แก้ว

3. สงครามน้ำท่วม ในช่วงน้ำท่วมแก้วไปค้างอยู่บ้านป้าจ้อยที่อยู่ริมแม่น้ำ แก้วมีโอกาสสัมผัสชีวิตของคนที่อยู่ในสภาพน้ำท่วมบ้าน แก้วกับนิคลูกป้าจ้อยได้เล่นกับปลาและสัตว์ที่มากับน้ำ โดยเฉพาะปลาชะโด และงูวงช้างที่ต่อสู้กัน เพราะงูวงช้างหมายจะกินลูก ๆ ปลาชะโด จึงถูกแม่ปลาชะโดไล่กัดเพื่อปกป้องลูก ๆ

4. กรรมตามทัน แก้วและเพื่อน ๆ พร้อมด้วยครอบครัวของแก้วและครอบครัวของเพื่อน ๆ ได้มีโอกาสไปพบปะสังสรรค์ที่บ้านป้าเอิบซึ่งเป็นป้าของอ้อย แก้วและเพื่อน ๆ เล่นซุกซนตัดต้นกล้วยต่อเป็นแพพายไปสอยลูกมะม่วงฝรั่งดก ซึ่งป้าเอิบรักมาก คิดจะเก็บไว้ประกวดในงานประกวดผลไม้ แก้วถูกคุณแม่ตี ต่อมาแก้วกับน้องเล็กไปเล่นที่ริมคูใกล้บ้านลุงพ่อง น้องเล็กทำตุ๊กตาหมีตัวโปรดของแก้วตกน้ำ แก้วเสียใจร้องให้คุณแม่รู้เรื่องเลยบอกแก้วว่าเรื่องนี้จะทำให้แก้วได้รู้ว่าการทำร้ายจิตใจคนอื่นนั้น ผู้ถูกทำร้ายจิตใจจะรู้สึกอย่างไร เหมือนเมื่อครั้งที่

แก้วเคยไปสอยมะม่วงของรักของป้าเอิบ

5. สุขสันต์วันเกิด วันเกิดของแก้วปีนี้ นอกจากจะได้ทำบุญปล่อยเต่า ได้การ์ดของขวัญวันเกิดจากคนในครอบครัวแล้ว แก้วกับพี่ไก่ และน้องเล็กยังได้มีโอกาสไปเดินเล่นที่สวนจตุจักร แก้วและพี่น้องเห็นคนทั้งของตลาดเคลื่อนทำให้สวนสกปรก จึงช่วยกันเก็บขยะเหล่านั้นเพื่อความสวยงามของบ้านเมือง แก้วดีใจที่มีโอกาสปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม

6. ยอดศิลปิน แก้วกับน้องเล็กได้รางวัลที่ 1 จากการวาดรูปของโรงเรียน โดยโรงเรียนให้วาดรูปดอกไม้ น้องเล็กวาดรูปดอกกุหลาบในสวนของคุณพ่อ ได้รางวัลประเภทความสวยงามเพราะวาดได้เหมือนของจริง ส่วนแก้ววาดรูปเด็กขายพวงมาลัย ซึ่งทำจากดอกมะลิ แก้วได้รางวัลประเภทความคิด เพราะแก้วคิดว่าเด็กเหล่านั้นต้องขายพวงมาลัยช่วยพ่อแม่

7. นก หนู ลิง ที่บ้านของแก้วมีนกชุกชุม คุณพ่อจึงซื้อปลอมมาวางไว้ตามที่ต่าง ๆ เพื่อไล่นกแต่ว่าไม่ถูกวิธีจึงถูกนกจิกปลอมขาด ลูกพ่อช่วยอธิบายวิธีวางอย่างถูกวิธี ทำให้หัวงูส่ายไปมาเหมือนงูจริงจนทำให้นกกลัว

เรื่องนี้ไม่มีตัวละครหนักกับลิง แต่เป็นการตั้งชื่อเรื่องให้ดูคล้องจองกันเท่านั้น

8. ใครเกลียดใคร แก้วกับเพื่อน ๆ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายไปเล่นด้วยกันที่บ้านเป๊ยก เพื่อนผู้ชายเล่นจับไส้เดือนเพื่อนำไปตกปลา แถมดูถูกว่าพวกผู้หญิงไม่กล้า แก้วแสดงความกล้าด้วยการจับไส้เดือนทั้ง ๆ ที่รู้สึกขยะแขยง เมื่อเจอบุง อ้อคเพื่อนผู้ชายแกล้งพูดหยามแก้วว่าแก้วไม่กล้าจับบุง แก้วจึงจับบุงโดยหาว่าไม่รู้ว่าคุณอ้อคหลอก เพราะบุงทำให้แก้วเกิดความรู้สึกแสบ ๆ คัน ๆ จนแม่ของเป๊ยกต้องเอาสิฟี่ลงไฟมากดถอนขนบุงออก

9. โชคไม่ช่วย แก้วเห็นในโฆษณาโทรทัศน์เรื่องชิงโชคของรางวัลของสินค้าต่าง ๆ อาทิ ผงซักฟอก บะหมี่สำเร็จ สบู่ แก้วชวนน้องเล็กช่วยกันแกะชิ้นส่วนของสินค้าเหล่านั้นส่งไปชิงโชคเพื่อล่ารางวัล แม่ของแก้วทราบเรื่องจึงสอนให้รู้จักหาเงินด้วยการขยันทำงาน อย่าหวังจากโชคกลางตามคำโฆษณา

10. เข้าใจผิด ระยชนะนี้พอกับแม่ของแก้ว มีเรื่องระหองระแหงถึงขั้นทะเลาะกัน ลูก ๆ ทั้ง 3 จึงช่วยกันทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ แต่พอกับแม่ยังคงทะเลาะกันอยู่

แก้วเลยให้น้องเล็กร้องไห้แสดงความกลัวออกมา พ่อกับแม่เลิกทะเลาะกันเพราะกลัวลูกจะตกใจ พร้อมยืนยันความรักที่มีต่อครอบครัว และบอกสาเหตุของการทะเลาะว่ามาจากเรื่องเข้าใจผิดกันเล็ก ๆ น้อย ๆ

11. **จดหมายสายสัมพันธ์** แก้วได้รับจดหมายลูกโซ่ฉบับหนึ่ง จดหมายฉบับนั้นให้ผู้รับเขียนส่งให้ใครก็ได้อีก 10 ฉบับ มิฉะนั้นจะต้องสูญเสียญาติพี่น้องหรือคนใกล้ชิด ซึ่งต่อมาแก้วได้รู้ความจริงว่าจดหมายลูกโซ่เป็นเรื่องเหลวไหล เมื่อครูสุมนให้นักเรียนเขียนจดหมายถึงเพื่อนต่างโรงเรียนเพื่อจะได้รู้จักเพื่อนใหม่ แก้วใช้ชื่อปลอมว่าเพ็ญ เขียนจดหมายติดต่อกับเพื่อนต่างโรงเรียนชื่อแจ้ว เมื่อวันแข่งกีฬามาถึง ครูของโรงเรียนแจ้วได้พาเด็กนักเรียนมาที่โรงเรียนแก้ว เพื่อให้นักเรียนได้พบปะตัวตนจริง หลังจากที่ได้เขียนจดหมายติดต่อกันมาแล้ว ปรากฏว่าทั้งแก้วและแจ้วต่างเคยรู้จักกันมาก่อน เพราะแจ้วคือชื่อปลอมของอึ้ง แต่ทั้งสองเคยพบกันแค่ครั้งเดียว การติดต่อกันทางจดหมายจึงทำให้ทั้งสองสนิทสนมกันมากขึ้น

12. **นักสะสม** แต่ละคนย่อมชอบสะสมของที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้ใหญ่ชอบสะสมเครื่องแก้ว เด็ก ๆ อาจชอบสะสมแสตมป์หรือดินสอ ส่วนแก้วแอบสะสมขนมแล้วขุดหลุมฝังไว้ที่แปลงผัก ต่อมาแก้วพบว่าขนมที่ตัวเองสะสมไว้ถูกขุดเอาไป แอ้มมีรอยฉีกที่ถุงพลาสติก แก้วสอบถามพี่ไก่และน้องเล็กต่างก็ปฏิเสธว่าไม่ได้ขโมยขนมของแก้ว จนสุดท้ายแก้วก็รู้ความจริงว่าคนที่ขโมยขนมของแก้วคือ เจ้าโอสุนัขในบ้าน

13. **เยี่ยมข้าวโลก** แก้วได้รับความรู้จากพี่ไก่เกี่ยวกับชีวิตของพวกเอสกิโมที่อยู่แถบขั้วโลกเหนือว่า คำว่า เอสกิโม เป็นชื่อที่คนเผ่าอื่นเรียก แปลว่า คนกินเนื้อดิบ ในขณะที่คนเอสกิโมเรียกตัวเองว่า อินูอิต หรือ ยูอิต แปลว่า คนจริง ส่วนคำว่า อิกกลู แปลว่า บ้าน ทำให้กินนั้นแก้วกลับฝันไปว่าตัวเองได้รับเชิญให้ร่วมขบวนไปกับนักสำรวจขั้วโลกเหนือ

14. **วันแข่งกีฬา** แก้วเป็นกรรมการงานกีฬาสีของโรงเรียน เลยเสนอให้มีการแข่งขันวิ่งวิบากพร้อมประกาศว่ารางวัลชนะเลิศของกีฬาประเภทนี้คือ สร้อยทอง ทำให้

มีผู้สนใจสมัครเข้าแข่งขันกีฬาประเภทนี้กันมาก อ้อได้รางวัลชนะเลิศระดับประถม แต่ก็ต้องผิดหวังเพราะสร้อยทองที่ได้รับนั้นคือดอกสร้อยทองไม่ใช่สร้อยทองคำดังที่เข้าใจพร้อมทั้งรู้ว่าคนที่คิดแข่ง ๆ นี่ก็อ้าว

15. เรามาช่วยกันเถอะนะ แก้วได้ รับมอบหมายให้เป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียนกับเพื่อนนักเรียนชายชื่อ เอก ซึ่งเป็นนักเรียนใหม่และไม่ค่อยสูงส่งกับใคร ทุกวันศุกร์ที่ต้องมีเวรทำความสะอาดห้องเรียนด้วยกัน เอกมักอ้างโน่นอ้างนี่ปล่อยให้แก้วทำเวรคนเดียวเป็นประจำ จนสุดท้ายแก้วไม่พอใจเลยบังคับให้เอกช่วยกันทำงาน เอกตกใจเป็นลม แก้วได้รู้ความจริงจากแม่ของเอกว่าสุขภาพเอกไม่ดี เคยผ่าตัด หากใครขัดใจจะเป็นลม แก้วรู้สึกเห็นใจเอก แต่ในวันศุกร์ต่อมาเอกก็ช่วยแก้วทำเวร

16. กลอนเป็นเหตุ แถบ้านแก้วมีขโมยขึ้นบ้านบ่อย พอถึงช่วงนั้นคุณพ่อและคุณแม่ของแก้วมีธุระต้องไปค้างต่างจังหวัด จึงติดต่อให้ช่างมาติดกลอนประตูหน้าต่างให้แข็งแรง โดยแก้วเป็นคนควบคุมงาน แก้วให้ช่างติดกลอนประตูหน้าต่างอย่างแข็งแรง โดยเฉพาะห้องนอนคุณแม่ แก้วให้ช่างติด

กลอนถึง 5 ตัว ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก แถเมื่อก่อนพ่อและคุณแม่กลับมาต่างพากันตกใจ และต้องถอดกลอนที่เกินมานั้นออกไป

17. เรื่องการกิน เข้าวันหนึ่งแก้วไปโรงเรียนสายเพราะการจราจรติดขัดมาก เมื่อลงจากรถก็ใกล้เวลาเข้าโรงเรียนมาก แก้วจึงรีบวิ่งเพื่อไปให้ทันเข้าแถว แก้ววิ่งชนเพื่อนนักเรียนหญิงต่างโรงเรียนคนหนึ่ง และได้รู้ความจริงว่าเด็กนักเรียนที่ตัวเองวิ่งชนนั้นเป็นเด็กยากจนพกอาหารไปรับประทานที่โรงเรียนเพียงน้อยนิด บางวันก็ไม่มีข้าวรับประทาน แก้วมอบน้ำพริกที่เตรียมไปรับประทานกลางวันกับเพื่อน ๆ ให้เด็กหญิงคนนั้น แม้แก้วจะถูกทำโทษจากการไปโรงเรียนสาย แต่ก็ยังดีใจที่รู้ว่าชีวิตนี้ยังมีคนยากจนอีกมาก

18. ลืมไป เป็นเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการเป็นคนขี้ลืมของคนใกล้ตัวแก้ว ทั้งคุณครูญาติ และตัวแก้วเองที่ลืมทำการบ้าน แม่ของแก้วจึงสอนให้รู้จักมีสติ พิจารณายู่ตลอดเวลาว่าเราพูดหรือทำอะไรลงไป หรือถ้าคิดว่าตนเองขี้ลืมจริง ๆ ก็ควรจดที่จะต้องทำอะไรในแต่ละวันบ้าง

19. พ่อแวน-แม่แวน ครูสุนนให้หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจสายตานักเรียนในเบื้องต้น เพื่อให้นักเรียนไปบอกผู้ปกครองเพื่อไปพบแพทย์หากพบอาการผิดปกติของสายตา ผลการตรวจปรากฏว่าแก้วกับอ้อดสายตาสั้น สัปดาห์ถัดมาอ้อดตัดแว่นใหม่โดยมีคุณแม่มาขอคุณครูด้วย ส่วนแก้วไม่ได้ตัดแว่น เพราะจริง ๆ แล้วสายตาแก้วไม่ได้สั้น แต่แก้วทำเป็นมองไม่เห็นตอนวัดสายตา เพราะอยากใส่แว่น จะได้เท่และดูเป็นผู้คงแก่เรียน

บทวิเคราะห์

จากทั้ง 42 เรื่อง ดังได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็ก ซึ่ง “แวนแก้ว” นำมาถ่ายทอดได้อย่างสนุกสนาน สมจริงและแทรกข้อคิดได้อย่างกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน ได้ข้อคิดและความรู้ไปพร้อม ๆ กัน ฉากสำคัญส่วนใหญ่ของเรื่องคือ บ้าน โรงเรียน หรือสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ชายทะเลที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสเล่นซุกซนหรือมีประสบการณ์ชีวิตที่แปลกใหม่ ตัวละครเป็นบุคคลใกล้ตัว

นับตั้งแต่พ่อ แม่ พี่น้องญาติสนิท เพื่อนบ้าน ครู คนสวน คนขับรถ ตลอดจนสัตว์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัขหรือแมว หรือสัตว์อื่น ๆ เช่น กระรอก นก ภู ปลา นม ไข่เดือนบั้ง เป็นต้น “แวนแก้ว” ได้นำองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มาผูกเป็นเรื่องและผสมผสานได้อย่างลงตัว

ตัวอย่างเช่น เรื่องล่อกัง “แวนแก้ว” ได้ให้เด็ก ๆ 5 คน เล่นซุกซนที่ชายหาดทรายริมทะเลด้วยการเอาเศษเนื้อซึ่งมีกลิ่นคาวล่อกังซึ่งเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่อยู่ในทะเลให้ออกมาจากรู กังเป็นสัตว์ที่รับประทานได้ แต่เด็กเหล่านี้ไม่ได้นำมารับประทาน แต่กลับเอามาใส่กระป๋องเล่น และหวังจะปล่อยคืนสู่ทะเลต่อไป แต่สุดท้ายกังที่ล่อมาได้นั้นก็ตาย เพราะธรรมชาติของกังคือ อยู่ในรูไม่ได้อยู่ในกระป๋องซึ่ง “แวนแก้ว” ได้แทรกข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ผ่านความรู้สึกของแก้วว่า “คืนนั้นแกว่นอนไม่ค่อยหลับ ก็จะหลับได้อย่างไรละ เพราะหลับตาครั้งใดก็เห็นแต่ภาพกังลอยขยับขยับเต็มไปหมด แกวคงไม่กล้าเล่นล่อกังไปอีกนาน” (แวนแก้ว, 2526, หน้า 5)

จากตัวอย่างจากเรื่องล่อกัง ดังได้ยกมานี้ จะเห็นได้ว่าผู้แต่งไม่ได้หวังเล่าประสบการณ์สนุก ๆ ของเด็ก ๆ อย่างเดียว แต่ยังมีเนื้อหาชวนให้ผู้อ่านขบคิดด้วย

ในอีกหลาย ๆ เรื่องของแก้วจอมแก่น และแก้วจอมชนยังทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาสังคมที่เราควรช่วยกันแก้ไข เช่น เรื่อง **เข้าใจผิด** เป็นเรื่องที่พ่อแม่ทะเลาะกันโดยลืมนึกถึงความรู้สึกของลูก ๆ ในขณะที่ลูก ๆ ก็ควรช่วยกันแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ด้วยการช่วยทำงานบ้าน เรื่อง **ความรับผิดชอบ** ยอดศิลปิน เรื่อง **การกิน** เป็นเรื่องที่เด็ก ๆ ที่มีฐานะทางครอบครัวดีควรตระหนักถึงเด็ก ๆ ในวัยเดียวกันที่ยากไร้อีกมากต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด เรื่อง **โอย! ปวดท้องจริง** สะท้อนให้เห็นถึงภัยของสินค้าที่ผู้ผลิตขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคไม่ใช้สารอาหารในการผลิต เรื่อง **โชคไม่ช่วย** เป็นการโฆษณาสินค้าด้วยการชิงโชคทำให้ผู้บริโภคเกิดความงมงาย เรื่อง **สุขสันต์วันเกิด** แสดงถึงจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ เป็นต้น

บางเรื่องเป็นการให้ความรู้ในเรื่องธรรมชาติศึกษา เช่น ในเรื่อง **ต้นไม้มหัศจรรย์** ให้ความรู้ว่าลูกพลับป่าเป็นผลไม้ที่รับประทาน

ไม่ได้ มีประโยชน์ในการย้อมแหวน **จันทร์ อังคาร** ให้ความรู้ในเรื่องการสับต้นไม้เป็นการลดไนโตรเจนของต้นไม้ที่โคนต้น ทำให้ต้นไม้ได้รับคาร์บอนไดออกไซด์จากอากาศได้มากขึ้น ช่วยในการออกดอกออกผล เรื่อง **ของเห็ด** ให้ความรู้เรื่องเห็ดโดยเฉพาะเห็ดเมาซึ่งมีลักษณะลำต้นพอมสูง ชอบขึ้นบนกองขี้ม้า **แมว** ให้ความรู้ว่แมวเป็นสัตว์ที่เป็นโรคกลัวน้ำได้เหมือนสุนัข **กรรมตามทัน** ให้ความรู้เกี่ยวกับชื่อมะม่วงพันธุ์ต่าง ๆ **ใครเกลียดใคร** ให้ความรู้ว่บึงมีขนทำให้คันต้องใช้สีผึ้งลงไฟถอนขนบึงออกจึงจะแก้คันได้

นอกจากประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว **แก้วจอมแก่น** และ **แก้วจอมชน** ยังทำให้ผู้อ่านเห็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และวิถีชีวิตที่งดงามของคนไทยในแทบจะทุกด้าน เช่น การเคารพผู้อาวุโส การเชื่อฟังคุณพ่อคุณแม่ ครูอาจารย์ การไหว้ การขอบคุณ การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์เลื้อยคลานนี้ “แวนแก้ว” ได้สอดแทรกไว้แทบจะทุกเรื่อง ทำให้ **แก้วจอมแก่น** และ **แก้วจอมชน** เป็นนิทานสำหรับเด็กที่เชิดชูและรักษาวัฒนธรรมไทยไว้เป็นอย่างดี เป็นเรื่องอ่านที่

เหมาะแก่การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยอย่างแท้จริง

ในด้านการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งได้ให้แก่วตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้ดำเนินเรื่องโดยตรงตลอด แก้วเป็นลูกของครอบครัวคนชั้นกลาง พ่อเป็นข้าราชการกระทรวงเกษตรแม่เป็นครู มีพี่น้องสามคน แก้วเป็นลูกคนกลาง พี่สาวคนโตชื่อไก่ น้องสาวคนเล็กชื่อน้องเล็ก แก้วจึงซึมซับต่อบทบาทของความเป็นลูก ทั้งความเป็นน้อง และความเป็นพี่ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับมีนิสัยซุกซนก๊อแสดงออก ทันคน รู้กาละเทศะ ทำให้แก้วได้ผ่านพบเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ทั้งเรื่องตื่นเต้นผจญภัย การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ทั้งปีนต้นไม้หรือจับสัตว์ที่น่าขยะแขยง เช่น ไล่เดือน หรือบึงตลอดจนวิถีชีวิตและการละเล่นแบบเด็ก ๆ ของไทย เช่น การเล่นว่าว การเลี้ยงปลากัด เป็นต้น

นอกจากการดำเนินเรื่องโดยให้แก่วตัวละครเอกที่ซึมซับเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมบทบาทแล้ว “แว่นแก้ว” ยังเล่าเรื่องได้อย่างน่าอ่านชวนติดตามไม่วกวนซับซ้อนหรือสลับไปสลับมา บางเรื่องก็ทิ้งข้อความชวนคิด บางเรื่องก็ทิ้งข้อความชวนขันแสดงให้เห็นบุคลิกแก่น ๆ แฝงด้วยเล่ห์เหลี่ยม

ของแก้ว เช่น ในเรื่องนักวิทยาศาสตร์เอก แก้วทดลองทำผลึกจากน้ำตาลกรวดไม่สำเร็จ เพราะเป็นคนชอบกินของหวาน เลยเอาน้ำจิ้มจูดทุกวัน “แก้วตอบเสียงอ่อย ‘นิคก็รู้อยู่แล้วนี่ว่าแก้วชอบกินของหวาน ๆ แก้วจิ้มจูดทุกวัน คุณแม่เห็นเข้าเลยเททิ้งหมด แล้วเอาขวดไปขายเจ๊กขายขวด’ ” (แว่นแก้ว, 2526, หน้า 89) หรือในเรื่องถามผี แก้วก็ขอมรับกับเพื่อน ๆ เองว่าเป็นคนดันด้วยแก้ว เพื่อให้ผีด้วยแก้วตอบว่าแก้วเป็นคนใจดีที่สุดในโรงเรียน

บางเรื่องนั้นแสดงออกถึงความรักความเมตตาของแก้วที่มีต่อสัตว์เลี้ยง แม้จะจบเรื่องด้วยความสะเทือนใจ เช่น เรื่องเจ้าดำ แก้วและเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนรักและเอ็นดูเจ้าดำสุนัขของลุงพริ้งภารโรงของโรงเรียนมาก เนื่องจากเจ้าดำกำพร้าแม่ตั้งแต่ยังเล็ก เมื่อเจ้าดำเป็นบ้า ลุงพริ้งจำต้องใช้จอบตีเจ้าดำตายต่อหน้าแก้ว เพื่อไม่ให้แก้วสัมผัสหรือถูกเจ้าดำกัด

“เจ้าดำเป็นบ้า หนูต้องระวัง”
ลุงพริ้งร้องเสียงดัง พลางวิ่งไปเอาจอบ
พอเจ้าดำวิ่งผ่านก็ฟาดเต็มแรง แก้ว
ร้องไห้ “ลุงพริ้งใจร้าย ฆ่าได้กระทั่ง
หมาของตัวเอง”

พอดีครูใหญ่เดินมา “หนูแก้ว
ลุงพริ้งแกก็เสียใจ รักหมาของแก
เหมือนกันแต่ก็กลัวหนูเป็นอันตราย
หนูต้องทำใจให้ได้ นี่ลุงพริ้ง เฝ้าศพมัน
เสียด้วย” (แวนแก้ว, 2540, หน้า 25)

ส่วนเรื่องการใช้ภาษา “แวนแก้ว” ใช้
ภาษาได้เหมาะสมกับวรรณกรรมเด็ก คือใช้
ภาษาในลักษณะของบรรยายโวหารที่เรียบง่าย
น่าอ่าน ไม่เล่นคำเลศหรือใช้ศัพท์สูงเกินวัย
ของเด็ก ทำให้แก้วจอมแก่นและแก้วจอมชน
เป็นเรื่องที่อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ตัวอย่างการใช้ภาษาอธิบายความของ
“แวนแก้ว” เกี่ยวกับอันตรายของน้ำส้มที่ใส่
พริกแดง

“คุณพ่อบอก ‘น้ำส้มพริกแดงที่
ใส่ถ้วยเดียวก็อันตราย บางทีแทนที่เขา
จะใช้น้ำส้มสายชู เขาใช้กรดกำมะถัน
ละลายน้ำ คนกินเข้าไปมาก ๆ มันก็กัด
กระเพาะ ถ้าทำได้พ่อชอบมะนาว
มากกว่า คุณอย่างนี้ก็ได้ ถ้าพริกในน้ำส้ม
คูเปื่อย ๆ สีซีด ๆ ก็ให้สงสัยไว้ก่อน”

(แวนแก้ว, 2526, หน้า 36)

ตัวอย่างภาษาในการเล่าเรื่อง ซึ่ง “แวนแก้ว”
เล่าเรื่องด้วยข้อความง่าย ๆ บางครั้งก็เสริม
ความในเครื่องหมายวงเล็บ

“เรื่องของวิทยาศาสตร์ยังมีอะไร
สนุก ๆ อีกเยอะแยะ ปีนี้แก้วเรียน
วิทยาศาสตร์กับครูฉวีวรรณ ครูสอนให้
ทำการทดลองบ่อย ๆ เดือนก่อนโน้น
ทำอ่างปลาสมดุล (อย่างที่เคยเล่าให้
เพื่อน ๆ ฟังแล้วไงล่ะคะ) กับให้เลี้ยงกบ
ครูให้สังเกตตั้งแต่เป็นไข่... เป็นลูกอ๊อด
จนกระทั่งข้างอกออกมาจริง ๆ แล้ว
พวกเด็ก ๆ ที่ห้องไม่ได้เลี้ยงกบหรือ
พวกเราเลี้ยงคางคกกันต่างหาก ไข่กบ
หายากจะตายไป แก้วยังไม่เคยเห็นเลย
เห็นครูบอกว่า ไข่กบติดกันเป็นกลุ่ม ๆ
แต่ไข่คางคก (ที่แก้วเป็นคนตักมาจาก
ตู้ น้ำข้างบ้าน) ติดกันเป็นสายยาว ๆ

เมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ครูให้นักเรียน
เพาะถั่วงอกแล้วให้ทำรายงาน สังเกต
ความเจริญของต้นถั่ว แก้วได้รับคำชม
ว่าทำรายงานได้ละเอียดลออคือ แก้ว
จดเวลา วัดความสูงของต้นถั่วเป็น
เซนติเมตร จดลักษณะทั่ว ๆ ไป และมี
ความคิดเห็นประกอบด้วย แต่รายงาน

ของแก้วก็เป็นตัวอย่างในทางไม่ดีอยู่
เหมือนกัน ลายมือของแก้วบางครั้งก็
อ่านยาก (มาก) บางแห่งมีรอยลบคำป้อ
แกรมยังขีดเส้น โย้เย่ แก้วเลยสอบ
วิทยาศาสตร์ไม่ได้ที่ 1 สักที”

(แวนแก้ว, 2526, หน้า 86-87)

จากเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวร่วมสมัยใกล้
ตัวเด็ก การผสมผสานเรื่องราวอย่างกลมกลืน
การดำเนินเรื่องและการเล่าเรื่องด้วยการสร้าง
ตัวละครที่เหมาะสมและใช้ภาษาเรียบง่าย
ชวนอ่าน นับเป็นเสน่ห์สำคัญที่ทำให้แก้วจอม
แก่นและแก้วจอมซนเป็นวรรณกรรมที่
อ่านสนุก ได้สาระและข้อคิดเตือนใจอันเป็น
ประโยชน์ทั้งแก่เด็กและผู้ใหญ่ แม้ระยะเวลา
ในการแต่งจะล่วงเลยมาเกือบ 40 ปี (แต่งปี
พ.ศ. 2521) เด็กในยุคคอมพิวเตอร์ที่แวดล้อม
ไปด้วยเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเช่นปัจจุบัน
(พ.ศ. 2558) คงอยากจะหวนกลับไปหาพฤติกรรม
วัยเด็กที่สดใสน่ารัก เหมือนเรื่องราวต่าง ๆ ที่
“แวนแก้ว” ได้เล่ามา

บรรณานุกรม

แว่นแก้ว. (2526). *แก้วจอมแก่น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

แว่นแก้ว. (2540). *แก้วจอมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.